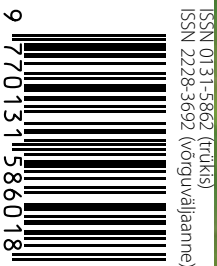

EESTI LOODUS

Kariloomad vees:
kas vesi reostub?

Tuhala vete salateed
Taimede pildistamine
Uus kahjur: aasia sikk

ISSN 0131-5862 (trükkis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

67. aastakäik Nr 9, september 2016

www.eestiloodus.ee

2 Toimetaja veerg

3 Sõnumid

10 Veepuhastus karjatamise abil

Ilona Lepik soovib kariloomad veekogude äärde tagasi tuua: karjatatud rohumaa aitab veekogu seisundit parandada

18 Kuidas päästa maailm?

Juhan Javoiš tutvustab bioloog Allan Savory pealtnäha üllatuslikke seisukohti: loomade karjatamine aitab kõrbestumist vältida, mitte ei suurenda seda

20 Loopealsete samblike kirju-mirju maailm. Samblikud Eesti poollooduslikes kooslustes II

Ede Oja ja Inga Jüriado jätkavad samblike tutvustamist: loodudelt leiab nii tundrale kui ka steppidele omaseid liike

26 Eestimaa pantvangidest keskaegsete ristsõdade aegu

Kristjan Kaljusaar meenutab muistseid aegu, kui Läänemere idarannikul oli pantvangide võtmine tavapärane tegevus

32 Kuidas on seotud pinna- ja põhjavesi Tuhala karstialal?

Oliver Koit tutvustab uuemaid hüdrololoogilisi uurimusi: ootuspäraselt on põhja- ja pinnavesi omavahel tihedasti seotud

34 Huvitav Eesti:

Helme Orjakivi teeb silma

Ahto Kaasik kirjeldab üht Eesti tuntuimat ohvrikivi, millega seostub suur hulk rahvapärimusi

40 Poster: Aigar Kull

42 Intervjuu: Kui probleemi silmaga ei näe, ei tähenda see, et probleemi pole. Hülge- ja Läänemere uuri- ja **Mart Jüssiga** ajanud juttu **Rainer Kerge** Öhtulehest

48 Tööjuhend:

Taimede lugu pildis: kuidas pildis-

tada ja valida taimefotosid?

Urmas Tartes ja **Arne Ader** annavad nõu pealtnäha võimatus, ent lähemal uurimisel siiski lahendatavaks osutuvas küsimuses

52 Üks Eesti paigake:

Huikajad Hino mail

Juhani Püttsepp pajatab Eestist peaaegu kadunud salapärasest järvekaurist, keda võib kohata Hino järvel

54 Aasia sikk – uus oht meie pargi- ja metsapuudele

Kaljo Voolma hoiatab Eestisse jõudnud ning eelkõige lehtpuid kahjustava ohtliku invasiivse mardikaliigi eest

60 Assoori saared: hästi hoitud saladus Atlandi ookeanis

Madli Jõks tutvustab turistidele vähe tuntud paika, mida iseloomustab endeemsete taime- ja loomaliikide rohkus

64 Tööjuhend:

Pihlakas purgis ja saunas

Triin Nõu soovib sügisel rohkem tähelepanu pöörata tavalisele pihlakale: marineeritud pihlakamarjad maitsevad suurepäraselt

66 Metsisetalgute päevad on pikad ja põnevad

Siim Kuresoo annab ülevaate talgustest, mis aitasid täiendada teadmisi hävimisohus liigi bioloogiast ja elupaigaelistustest

70 Tiit Kändleri essee: Looduse ainulaadne mälu

73 Raamatud

74 Kroonika

78 Mikroskoop

79 Ristsõna

80 Ajalugu, sünnipäevad

42

48

60

66

Lehmtraktorid ja kanatraktorid

Septembrinumbri põhilugu räägib loomade karjatamisest veekogude ääres, ja seda positiivses võtmes. Nii mõnedki arusaamad on visad taanduma, ehkki meie ajakirjas ja looduskaitse retoorikas üldse on ju korduvalt räägitud veistest ja teistest kariloomadest kui rannaniitude hoolijatest (vt näiteks 2015. a detsembrinumbrit) ning poollooduslike koosluste hoidjatena on nad juba aastaid olnud looduskaitse tunnustatud.

Kui see teema tuli jutuks mu kevadel 5. klassi lõpetanud tütreaga, hüüatas ta äratundvalt: „Jaa, meil oli just talvel loodusõpetuses juttu, et loomi ei tohi veekogude ääres karjatada“. Nõnda teavad õpilasedki, et lehmaka satub vette ja reostab nõnda randa ja vett. Nutikamatele on meelde jäänud seegi, et lehmad eritavad tohutus koguses metaani, tuntud kasvuhoo-negaasi. Põhjusi, miks kariloomad, eelkõige veised, on pahad-pahad, leiab veel. Veistega seotud eelarvamustest annab kõneka ülevaate ka meie toimetaja Juhan Javoiši arvamslugu (lk 18–19).

Zooloog Ilona Lepiku kirjutis paneb igatahes mõtlema. Kõik tundub ühtaegu loogiline, samas moodne. Moodne seetõttu, et tänapäeval on kõik juurte-juurde-tagasi-nähtused üsna moes. Inimesed eelistavad üha enam kodumaist talukau-pa, Kalamaja ja Karlova hipsterid-perenaised keedavad ise moose ja

vürtsmoose, Viimsi ja teiste eeslinna-de aedades siblivad ringi õnnelikud kanad. Me oleme ringiga tagasi jõud-mas, taasavastamas vanu, toimivaid töökspidamisi.

Mina igatahes usun, et loomad tea-vad, mida teha. Veendusin selles täna. Nimelt oli juurdeehituse käigus meie maakodu õu traktoritega segi keeratud, künklikuks. Kuigi olin püüdnud labi-da ja rehaga maad siluda, polnud sel-lest tolku: mu jõud ja mõistus ei käinud kinni tambitud küngastest üle. Nüüd, pärast suurt öist sadu olid küngas-te vahele nõgudesse tekkinud suured lombid. Päriskole ja nukker vaatepilt.

Täna hommikul avastasid need lombid mu viis kana. Ehkki nad on üldiselt õnnelikud ka maja taga õuna-aias, leidsid nad lompidest eest tõeli-se paradiisi. Siblisid seal vees tundi-de kaupa, kraapisid lompidevahelisel kõrgendikel, kuni järele jäi tasa-ne must maa – just see, mida olin soovinud. Kana jalgadel on uskuma-tu jõud! Mida mina, suur inimene, ei osanud ega jaksanud, seda tegi viis kana mõne tunniga. Tõsi, välis-maa ja meiegi ökokogukondades on kanatraktorid kasutusel kultiveerija-tena. See tõesti toimib!

Ma kavandan juba järgmist suve. Kas võtta oma tiigiäärsele karjamaa-lapile paar veist või mõned lambad, selles on küsimus.

Helen Kõlvik

EESTI LOODUS

67. aastakäik Nr 9, september 2016

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Kõlvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javoiš**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Jüriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: **MTÜ Loodusajakiri**
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Triinu Raigna**
triinu@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info **Triin Nõu**
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2016

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

4041 0820
Trükitoode

PEFC sertifitseeritud
Käsitööstöde on püüdnud säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikast.
www.pefc.org

Trükitud trükikojas Printall

